

SAMOMORILSKI TERORIZEM

Ko je samomorilski napadalec na poti, je le še vprašanje, koliko žrtev bo vzel s seboj, nam pove dr. Denis Čaleta, strokovnjak za varnostne vede, ki se podrobno ukvarja z različnimi pojavnimi oblikami terorizma in kot svetovalec dela v kabinetu načelnika generalštaba Slovenske vojske.

Aleš Kocjan

Dobro organizirane teroristične mreže na Bližnjem vzhodu spremljajo večino kampov, kjer mladi fantje igrajo nogomet. Že od malih nog jih spremljajo, kdo je psihično in fizično najbolj sposoben, najbolj dojemljiv za teroristične akcije. "Teh sistemov ne gre podcenjevati, saj se teroristične mreže zelo podrobno ukvarjajo s posamezno fazo ne le samomorilskega napadalca, temveč terorista nasploh, pojasnjuje Čaleta in dodaja: "Od priprave eksploziva do rituala pred izvršitvijo je v povprečju v logistiko samomorilskega napada vključenih v povprečju okrog 20 ljudi." Ponavadi ima vsak samomorilski napadalec v svoji bližini tudi nekoga, ki lahko na daljavo sproži eksplozivno telo, če bi si slučajno napadalec premislil.

- Psihološki mehanizmi, ki osebo pripravijo, da se razstrelji v imenu neke ideje, se zdijo nerazumljivi?

"Samomorilski terorizem poznamo v vseh okoljih, najmanj pa ga

dojemamo in razumemo ravno v zahodni družbi. Pri vplivu na človeka, da postane samomorilski terorist gre za kompleksne vzroke, ki so vezani na socialno okolje, iz katerega samomorilski terorist prihaja. Gre za psihološke okvire in nenazadnje se v večini teh primerov pojavljajo tudi finančne koristi predvsem za družine samomorilskih teroristov. V tej kulturi je tudi prisoten kult mučeništva, ki so ga z različnimi interpretacijami verskih podlag na tem območju izpilili do te mere, da mladi mučenike častijo kot zvezdnike. Ravno tako kot zahodnjaški najstniki gledajo na svoje idole iz popularne kulture, ki se pojavljajo v množičnih medijih. Isto pomeni mučenik v nekaterih vzhodnjaških okoljih. Njegove slike se pojavljajo povsod. Častijo ga. Mnogi najstniki tako v teh osehah vidijo neko privlačnost, kar je lahko deloma razlog za odločitev za samomorilsko dejanje."

- Gotovo tudi življenjske razmere silijo v takšna ravnanja.

"Kot primarne razloge za teroristične grožnje, ki jih opredeljujemo tudi kot osebne ali primarne travme, lahko navedemo tudi dejstvo, da ljudje v nekaterih okoljih ne vidijo več pravega smisla življenja, ni perspektive, stalno so podvrženi pritiskom s strani varnostnih sil ali drugih dejavnikov socialnega okolja. Te psihološke travme izvirajo tudi ob izgubi staršev, prijateljev-znancev, skratka ljubljenih oseb. Vse te travme ranijo njihovo psiho do te mere, da pričnejo iskati tolažbo v ideološko obarvanih sporočilih terori-

Najpogosteje se namreč zgodi, da posameznik, ki išče takšno podporo in odgovore za svoje psihološke travme, kmalu začuti silno psihično stisko in bolečino. Od tega trenutka dalje pa je že povsem blizu temu, da bo postal samomoric, pripravljen dati življenje za cilje, saj mu bo prav to pomagalo rešiti vse te psihološke travme. Kot sekundarne pa vidimo travmatične dejavnike, ki so bili doslej morda bolj nepoznani, so pa prišli z razmahom informacijske tehnologije bolj do izraza in so za Evropo še bolj nevarni. Nasilje te-

“OBČUTEK NEMOČI LAHKO TISTO, S ČIMER SE PREPRIČA, DA VRAČA UDAREC DOLOČENI DRUŽBENI SKUPINI ZA SVOJE TEGOBE ALI TEŽAVE.”

stičnih organizacij, ki delujejo v njihovem okolju. Taka sporočila jim pomagajo najti neke vrste psihološki okvir, v katerem spet sestavijo delce svojega razbitega, porušenega zaznavnega sveta ter sporočajo svoje čustvene stiske.

levizija prinaša praktično v vsak dom ne glede na oddaljenost od neposrednega dogodka. Gre za identifikacijo s travmami drugih in njihovo ponotranjenje ali prenos tegob drugega na sebe. Gre za čustveno nabite podobe kri-

vic, s katerimi se posameznik poistoveti tudi zaradi čisto fiktivne povezanosti, kar v njem povzroča občutek močnega nezadovoljstva. Imigrantske skupnosti, ki živijo, denimo, v Evropi, lahko dnevno spremljajo tegobe svojih sorodnikov, prijateljev od daleč in to počasi nalagajo na sebi. To je tudi eden pomembnih faktorjev, zakaj se nekdo lahko odloči svojo travmatično izkušnjo na ekstremen način izraziti.“

- In večina je bila celo visoko izobraženih. Imeli so končane evropske fakultete.

“Če pogledamo globlje vzroke, vidimo, da je razslojenost evropske skupnosti zelo problematična. Prenekateri predstavniki druge ali tretje generacije priseljencev se še vedno, kljub temu, da so se rodili v tem okolju, počutijo odrinjene ali ne morejo dobiti služb, in to kljub visoki izobrazbi. Te težave se nalagajo in ljudje iščejo zatočišče v tem, da se obračajo nazaj h koreninam. V eni od britanskih raziskav so leta 2007 anketirali mlade, stare med 16 in 24 let, ki so se versko opredeljevali za muslimane. Rezultati so bili zastrašujoči. 37 odstotkov se nagiba k radikalizmu. To pomeni, da kljub temu, da živijo v nekem zahodnem okolju, asimilacija v družbo ni bila uspešna, povzroča travmatične izkušnje, ki jih je lažje radikalizirati.“

- Kaj napadalci s posamezno teroristično akcijo sporočijo?

“Imamo dvofazno sporočilo. Prvo je sporočilo posameznika, ki se odloči za samomorilsko akcijo. Drugo pa je sporočilo s katerim teroristična organizacija, ki je samomorilca angažirala in pripeljala do konca, vpliva na ciljno družbeno skupnost. To pa je sporočilo, ki je vpeto v cilje organizacije. Imamo celo vrsto terorističnih organizacij, ki se poslužujejo tovrstnih napadov. Dejstvo je, da je v 21. stoletju, v polnem razmahu interneta in ostale informacijske tehnologije, dozorelo spoznanje, da ta informacijsko-komunikacijska sredstva teroristi do potankosti

“KRIVA JE TUDI USODNA PRIVLAČNOST MUČENIŠKIH POP IDOLOV.”

pozna in s pridom izkoriščajo njihove medijske učinke za posredovanje svojih sporočil.“

- Odziv na vsako teroristično akcijo pa je zahodnjaški. Terorizem obravnavamo kot kaznivo dejanje, ne pa kot politično sporočilo ali aktivizem, katerega bi želeli odpraviti z odpravljanjem vzrokov.

“Terorizma ni mogoče izkoreniniti na ta način. Mogoče ga je le z nekimi ukrepi omejiti in zmanjšati njegovo pojavnost. Mednarodna skupnost se še vedno vse premalo osredotoča na odpravljanje osnovnih vzrokov za nastanek terorizma. Živimo v svetu, ki sam po sebi povzroča tegobe in razlike v družbi, zato se bojim, da se terorizma ne bomo rešili. Tudi Rusija ne bo z represijo odpravila terorizma, bati se je, da bo deloma delovala kontraproduktivno in da bodo potencirali dovzetnost ljudi, da se pridružijo terorističnim skupinam. Če pa gledamo posameznika, pa vidimo, da je občutek nemoči lahko tisto, s čimer se prepriča, da vrača udarec določeni družbeni skupini za svoje

tegabe ali težave.

Zahodna družbena skupnost se mora zavedati nevarnosti razslojenosti in pomanjkanja integracijskih procesov za vse pripadnike te družbe, pa naj si gre za priseljence iz drugih območij ali pa drugo ali tretjo generacijo potomcev prvotnih priseljencev v Evropo. Občutki socialne odtujenosti, potisjenosti ob rob družbe in marginalizacija, občutek, da je nekdo v novem okolju izgubil svojo pozitivno identiteto, želje najti odrešitev pred osebnim propadanjem in nenazadnje sekundarne travmatizacije lahko prispevajo k negativni in nevarni zmesi, ki lahko pri posamezniku povzročijo prepričanje, da je tako družbo potrebno uničiti ali kaznovati.“

- Zakaj so civilne žrtve pogoste tarče terorističnih napadov?

“Civilne žrtve so kolateralna škoda, ki je potrebna zaradi odmevnosti. Da je torej sporočilo napada še bolj zastrašujoče. Danes smo v vsakdanjem življenju nenehno bombardirani z informacijami o napadih in tragičnih nesrečah. Prag tolerance za dojemanje teh

informacija je bistveno bolj visok. Zato se mora zgoditi res nekaj tragičnega, da neko družbeno skupnost novica pretrese in vznemiri. Vse manj terorističnih skupin je omejenih na nacionalni teritorij. Po večini imamo opravka s terorističnimi mrežami, ki težko najdejo svoj domicil v neki državi, zato se s civilnimi žrtvami ne obremenjujejo.“

- Kje je v tej zmešnjavi Slovenija? Kako realna je teroristična grožnja na naših tleh?

“Slovenija ta hip po moji oceni ni neposredno ogrožena. Je pa pomembno zavedanje, da smo del globalnega sveta. Slovenija je del šengenskega območja in zato tudi zanimiva država za logistiko ali tranzit terorističnih skupin. Tudi v naši družbi lahko v zadnjem obdobju zaznavamo nasprotja v družbi. Kot primer lahko navedemo težave okrog gradnje islamskega verskega centra. To so vse dejavniki, ki imajo lahko na dolgi rok določene negativne vplive. V celoti pa bi lahko rekli, da Slovenija danes ni neposredno ogrožena. Seveda pa je povsem drugačna ogroženost pripadnikov Slovenske vojske, Policije in drugih institucij katere svoje naloge opravljajo na križnih območjih, kjer so grožnje terorizma še posebej izražene.“ ■

“Ponavadi ima vsak samomorilski napadalec v svoji bližini tudi nekoga, ki lahko na daljavo sproži eksplozivno telo, če bi si slučajno napadalec premislil.”

FOTO: ROBERT BALIN